

GEZ

KARTA ADRESOWA ZABYTKU

1. Nazwa

Specjalistyczny Psychiatryczny Zespół Opieki Zdrowotnej (ZOZ) im. Jana Mazurkiewicza

2. Czas powstania/uwagi

Lata 1886 – 1891 oraz 1923 – 1939

3. Miejscowość

Pruszków

8. Fotografie

4. Adres

Ulica: Partyzantów

Nr: 2/4

5. Przynależność administracyjna

Województwo: mazowieckie

Powiat: pruszkowski

Gmina: Pruszków

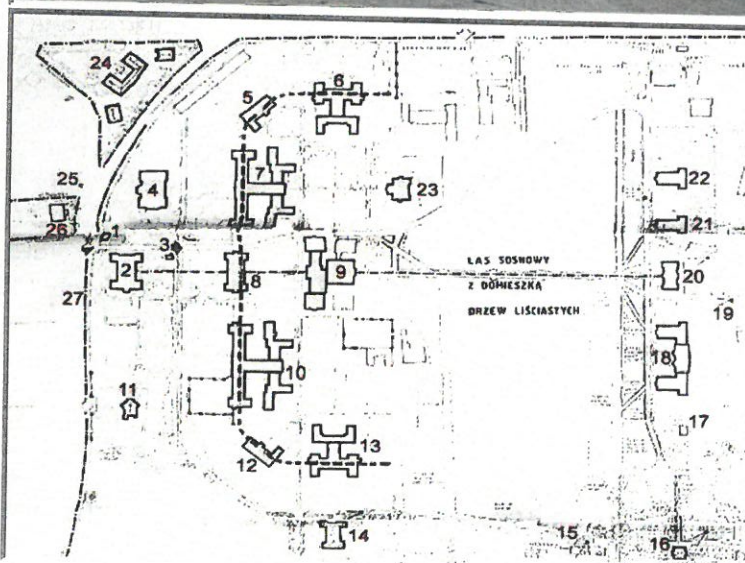
6. Forma ochrony

Data wpisu do rejestru

02.01.1987; cmentarz -
15.09.1988

Nr rejestru:

A-1281; cmentarz - A-
1342

8. Historia, opis, wartości

W roku 1882 Komitet Budowy Szpitala Psychiatrycznego, nabywa od Franciszka Kryńskiego część folwarku Tworki pod Warszawą o wielkości 58ha. W latach 1888-1891 powstają tu pierwszy szpital wg. projektu W. Sztroma – 2 zespoły pawilonów dla pacjentów (kobiet i mężczyzn), budynek administracyjny, gospodarczy, kaplica, cerkiew, utrzymane w stylu eklektycznym, m.in. neogotyckim (kaplica), ormiańskim (cerkiew) oraz przy użyciu charakterystycznego dla drugiej połowy XIX wieku wystroju klinkierowego (pawilony pacjentów). W zespole projektantów był arch. Józef Pius Dziekoński (oraz projektant poprawek założenia O.Oswald, i T.Lembke). Otwarcie szpitala pod nazwą: „Warszawska Lecznica dla Obląkanych” następuje 02.11.1891 r. Był to pierwszy polski Szpital zbudowany w układzie pawilonowym, oświetlony elektrycznie, posiadający własną infrastrukturę. Następnym etapem rozbudowy szpitala wypada na okres międzywojenny – na powiększonym o kolejne 50 h. terenie założono park, utworzono cmentarz (1924 r.) oraz teren ogrodzono bez strony wschodniej (1926r.) – spowodowane przeprowadzeniem w pobliżu linii kolejki WKD. Zmiany te przeprowadzono zgodnie z koncepcją miasta-ogrodu zaprojektowaną przez Witolda Łuniewskiego - zagospodarowanie przestrzeni parkowej, urozmaiconej przez fontanny, letni teatr. Na obrzeżach dawnego założenia powstały nowe budynki mieszkalne i administracyjne (nowy budynek administracyjny i portiernia) oraz przebudowano cerkiew na kościół Rzym. – kat. W lata 1923 - 1939 powstaje również szereg nowych budynków mieszkalnych i administracyjnych zaprojektowanych m.in. przez arch. Tadeusza Plucińskiego. Fazę tą charakteryzuje styl modernizmu z zastosowaniem uproszczonego detalu historyzującego nawiązującym do architektury dworkowej. Kolejną rozbudową kompleksu szpitalnego nastąpiła w latach 70 -tych XX w., kiedy to powstało kilka pawilonów w stylu typowym dla budynków użyteczności publicznej tego okresu – budynki nie podlegają ochronie. Od roku 2009 częścią Szpitala im. Prof. Jana Mazurkiewicza stał się Oddział Leczenia Zaburzeń Nerwicowych w pobliskim Komorowie, także wkomponowany w zabytkowy park. WKD podlegają ochronie na mocy wspólnego wpisu do rejestru zabytków. Cały teren szpitala obejmuje obszar o pow. prawie 70 hektarów, z czego około jedna trzecia jest zalesiona. Na terenie parku znajdują się rozlewiska i starorzecza Utraty. W obrębie parku znajduje się zabytkowy cmentarz z nagrobkami twórców polskiej psychiatrii oraz cmentarz wojenny. Budynki szpitalne – pawilony, administracyjne i mieszkalne zlokalizowane są zgodnie z osią, przebiegającą z kier wsch. – zach. Wszystkie budynki oprócz tzw. domku szwajcarskiego, drewnianego są murowane, najstarsze z elewacjami ceglanyymi, późniejsze otynkowane, dachy w większości dwu i wielospadowe.

9. Stan zachowania i postulaty dotyczące konserwacji

Dobry

10. Wykonanie karty

Autor

Piotr Najmajer

Data i podpis

grudzień 2021

11. Zatwierdzenie karty (podpis wojewódzkiego Konserwatora Zabytków)